

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »VERIG« LESCE

LETO ... 4

ŠTEŠ 11

OB 29. NOVEMBRU

29. november ni samo zgodovinski datum naših narodov, ampak je tudi dan, ki je vsako leto znova povezan z našo stvarnostjo. Najvažnejši odloki zgodovinskega zasedanja AVNOJ-a v Jajcu 1943. leta so bili in ostanejo temelj načel in idej, po katerih se danes razvija naša družba in po katerih se bo razvijala tudi v naprej. Bratstvo in enotnost naših narodov in njihova enakopravnost niso samo naša pridobitev in naša stvarnost, ampak so lahko v marsičem primer za medsebojne odnose tudi v mednarodnih razmerah in v drugih državnih skupnostih. Prav tako je tudi z demokracijo, ki se je začela v praksi narodnoosvobodilnih odborov med vojno in se danes razvija v nove, svetu neznane oblike direktne socialistične demokracije, ki preko družbenega upravljanja v sebi združuje ekonomsko in politično demokracijo.

Že na II. zasedanju AVNOJ-a so bili postavljeni kot cilj socialistični družbeni odnosi. To je temeljilo na eni strani na znanstvenih načelih marksizma, na drugi strani pa na potrebah in interesih ljudstva, ki se je z orožjem v roki borilo za svobodo in za novo drugačno življenje. Znano pa je, da pravi socialistični odnosi zahtevajo tudi razvito materialno bazo, oziroma take proizvodilne sile, ki bodo omogočale nemoten razvoj socialističnih odnosov. Zaradi tega je Jugoslavija po vojni začela na vso moč razvijati proizvodilne sile in svojo materialno bazo. Zato tudi danes naša domovina ni več nerazvita in zaostala, kakršna je bila pred vojno ali takoj po njej. Sedaj imamo ekonomsko bazo, kakršne si prej nismo niti zamišljali. Pri vsem tem smo se zavedali, da bo

prava enakopravnost naših narodov nastopila šele takrat, kadar bodo narodi tudi ekonomsko enakopravni. Zato smo tudi zaostalim republikam dajali tako pomoč, da so lahko razvile napredno ekonomiko in se postavile na lastne noge. Popolna odprava nasprotij med razvitimi in nerazvitimi področji pa bo naša nadaljnja naloga.

Prav tako pomemben kakor utrjevanje bratstva in enotnosti je tudi razvoj socialističnih odnosov med ljudmi. Vzporedno z razvojem materialne baze, izgradnjo nove industrije, kmetijstva, prometa in družbenih služb se razvijajo tudi novi odnosi in to v toliki meri in do tiste stopnje, ki jo omogočajo materialne sile. To nam potrjuje dejstvo, da smo svoj največji napredek dosegli prav v obdobju delavskega in družbenega upravljanja. Delovni človek se postopoma osvobaja zaostalih družbenih odnosov, ki so temeljili na izkoriščanju. Iz objekta vse bolj postaja subjekt v teh odnosih, saj se uveljavlja v družbenem upravljanju. Pri tem je najvažnejše to, da smo začeli uveljavljati princip delitve dohodka po delu. Delitev po delu bo vsodbujala člane družbe k povečani proizvodnji in k racionalnejšemu upravljanju in gospodarjenju.

Pri odpravi zaostalih odnosov bo igrala veliko vlogo nova ustava in spremembe, ki bodo nastale na podlagi te ustave.

Ko praznujemo naš nacionalni praznik, lahko ugotovimo, da tudi sedaj izražamo našo stvarnost, ki je v skladu z idejami, objavljenimi pred 18 leti.

Je naše sredine.

TUDI V OKTOBRU VISOKA PROIZVODNJA

Količinski in finančni rezultat je bil v oktobru v primerjavi z ostalimi meseci v tem letu zelo dober. Oktober je bil mesec z najvišjo doseženo proizvodnjo.

Operativni plan za celo podjetje je bil prekoračen po količini za 3 % in smo se že močno približali osnovnemu količinskemu planu.

Posebno dober rezultat beleži v oktobru obrat verigarna, ki je količinski osnovni plan dosegel s 124 %, operativni pa s 115 %. Posebno močan preseg je dosežen pri elektrovarjenih verigah, kjer je bilo narejenih 53 t verig preko osnovnega plana. Tako dober rezultat je obrat dosegel predvsem z dobrim prizadevanjem kolektiva in izredno ugodnimi naročili zlasti v metrskih verigah. Slabši je bil rezultat pri proizvodnji patent verig, in sicer zaradi slabega izkoriščanja strojnega parka.

Tudi obrat vijakarna je v oktobru dosegel visoko proizvodnjo in je bil operativni plan dosežen s 100 %, po kosih pa s 101 %. Po asortimanu izdelkov je bil rezultat nekoliko slabši, tako je bila skupina matičnih vijakov močno pod planom po kosih in težji. Tudi matice in kovinski vijaki ter lesni vijaki niso bili kosovno doseženi. Delno je slabša kosovna proizvodnja opravičljiva zaradi delnega pomanjkanja naročil in surovin, vendar je bilo tudi prizadevanje kolekti-

va za večjo produktivnost slabše kot v preteklih mesecih.

Realizacija vijačnih proizvodov pa je bila v oktobru občutno večja od proizvodnje in so se zato zmanjšale zaloge vijačnih izdelkov, kar je vsekakor zelo pozitivno.

Obrat OTV je operativni plan dosegel s 86 %, kar je še močno pod normalno zmogljivostjo obrata. Vendar nam še vedno primanjkuje naročil za sidrne verige. Tako obratuje postrojenje za sidrne verige le v eni izmeni namesto v planiranih dveh in je zato tako močno zmanjšana količinska proizvodnja.

Kovačnica je dosegla operativni količinski plan z 98 %, osnovni plan pa je bil prekoračen za 8 %. Zelo dobra je bila proizvodnja kovanih verig. V tem obratu so z novembrom prenehali proizvajati traktorske gosenice, ker so naročila po pogodbi dobavljena. Za sedaj še nimamo nadomestnega proizvoda, ki bi po vrednosti in količini lahko kril izpad gosenic in mehanizmov Fe - 65, ter je nujno, da se čimprej sprejme in začne proizvodnja kakega novega proizvoda, ki na trgu dobro gre. V teku so dogovori za proizvodnjo krogel za mline, vendar je treba še nadalje skrbeti za nove proizvode za obrat kovačnico.

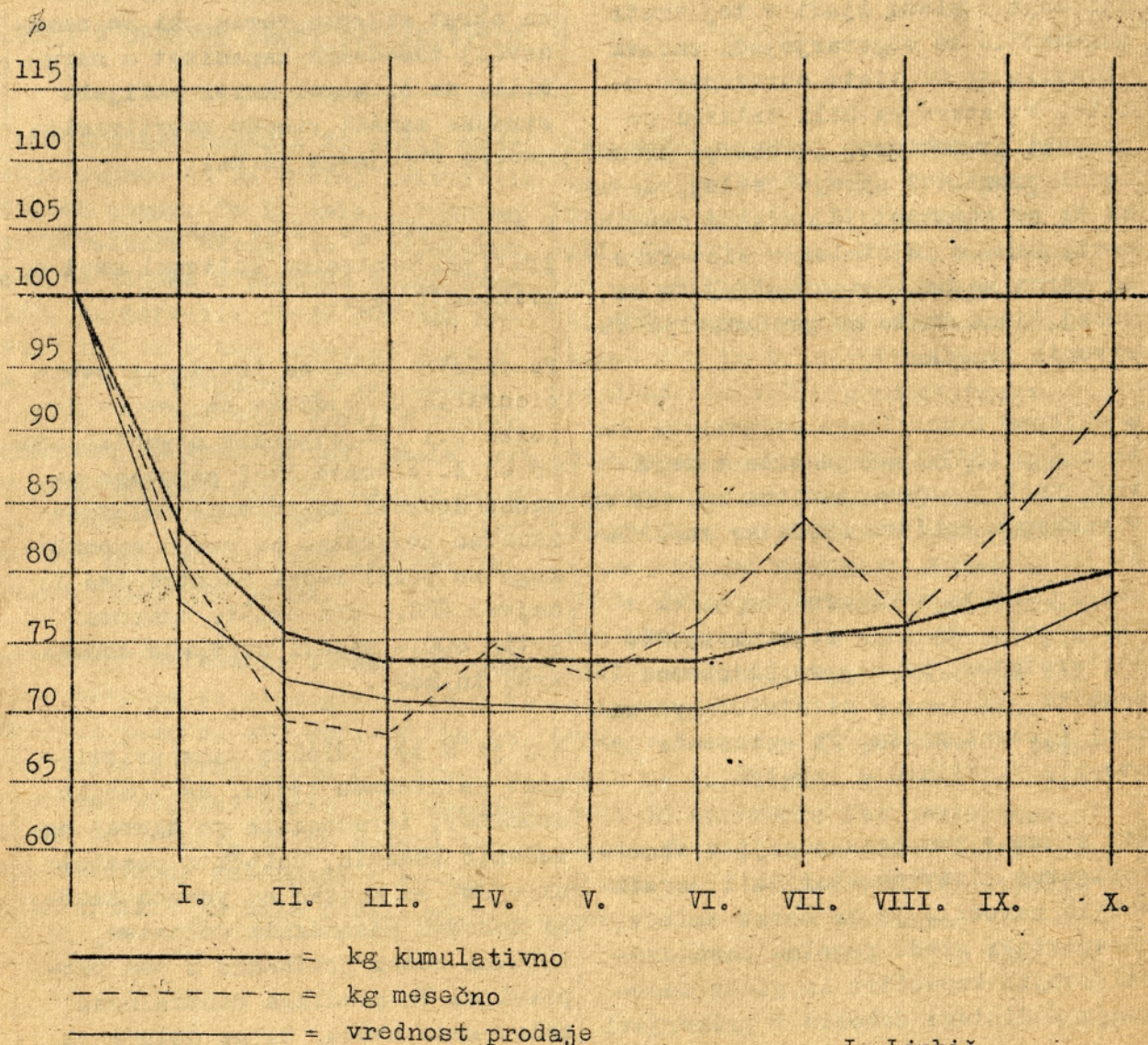
Za mesec november imamo več ali manj

v vseh obratih celotno zasedene kapacitete z naročili. Trenutno nam primanjkuje nekaj naročil za kovane verige, žičnike in delno za zakovice, vendar še prihajajo nova naročila. Slabše je zaradi dobave surovin oziroma žice iz Železarne Jesenice in Zenice. Oba naša dobavitelja žice imata močno povečane izvozne obveznosti žice in tako so domači potrešniki žice ostali prikrajšani, kar nam že sedaj povzroča težave v proizvodnji. Do konca leta ni pričakovati,

da bo situacija pri dobavi žice do-
sti boljša in obstoji bojazen, da
nam bo pomanjkanje žice ogrozilo
normalno poslovanje oziroma izvr-
ševanje proizvodnega programa.

Grafični prikaz prikazuje porast
proizvodnje v oktobru in kumula-
tivni uspeh za 10 mesecev tekoče-
ga leta.

Grafični prikaz proizvodnje januar - oktober 1962:

J. Ljubič

DELO SAMOUPRAVNIH ORGANOV

V mesecu oktobru je imel upravni odbor dve seji, CDS pa je zasedal že prve dni v oktobru in smo o njegovih sklepih poročali že v prejšnji številki našega glasila.

Tako nam preostane le poročilo o delu upravnega odbora, ki je v preteklem mesecu razpravljal in sklepal o sledečih važnejših zadevah:

Na osnovi razprave kolektiva obračunske enote žicovlek, da bi se zaradi znižanja staleža ljudi v tej enoti obremenile za odgovarjajoči znesek posojila za OD tiste obračunske enote, v katere so bili delavci po potrebi premeščeni, je bil po predhodni proučitvi sprejet sklep, da se za to ne obremenjuje dodatno drugih enot, ker se je stalež v žicovleku od marca meseca letos znižal le za nekaj ljudi in to ne predstavlja bistvenih razlik.

S sklepom centralnega delavskega sveta z dne 18/7-1962 je bila zaradi trenutnih pogojev izvršena sprememba v razmerju delitve sredstev za sklade in sredstev za osebne dohodke v obratu OTV in verigarni in sicer v tem smislu, da se verigarni poveča del sredstev, ki odpade za osebne dohodke, za 3 %, v obratu OTV pa za isti procent zniža. Ta sprememba je stopila v veljavo s 1/5-1962.

Ker so se v tem času pogoji v obratu verigarna bistveno izboljšali zaradi večjih naročil, je ta obrat tudi v perspektivi glede popolne zasedenosti svojih kapacitet in glede doseganja % čistega dohodka v primerjavi

s povprečnim dosedanjim % dohodka podjetja za ca 15 do 20 % v zadnjih mesecih na boljšem.

Zato predlaga upravni odbor CDS, da se ta sprememba zaradi teh spremenjenih pogojev, ki so nastali zaradi boljših tržnih pogojev za izdelke te ekonomske enote zopet ukine. Tako lahko vsaj delno vskladi interno razmerje delitve sredstev za OD med posameznimi ekonomskimi enotami s posebnim poudarkom na obrat sidrnih verig, ki še nima dovolj zasedenih kapacitet z naročili, da bi mogel kriti režijske stroške zaradi visoke amortizacije novega strojnega parka.

O tem predlogu bo še dokončno razpravljal centralni delavski svet na prihodnji seji.

Po odloku zveznega izvršnega sveta o povečanju sredstev za osebne dohodke pri gospodarskih organizacijah se od 1. oktobra 1962 povečajo osebni dohodki zaposlenih delavcev mesečno povprečno na enega zaposlenega za polni redni delovni čas do največ 680.- din brutto oziroma netto 400.- zaradi zvišanja cen za kruh in moko.

Ker je s tem odlokom dana pristojnost delavskemu svetu, da v mejah sredstev, izračunanih po zgoraj navedenih zneskih, določi s posebnim sklepom, za koliko se poveča osebni dohodek posameznim delavcem, je upravni odbor predhodno o tem razpravljal in predlaga centralnemu delavskemu svetu, da se določi ta

dodatek v najvišjem znesku, ki ga predpisuje uredba, in enotno za vse delavce, ne glede na delo, ki ga posameznik opravlja.

Poleg tega se tudi od 1. oktobra dalje spremeni lestvica otroških dodatkov, ki se glede na število otrok povišajo takole:

za 1 otroka od 3.240.- na 3.450.-
za 2 otroka od 6.310.- na 6.710.-
za 3 otroke od 8.960.- na 9.530.-
za 4 otroke od 11.190.- na 11.910.-
za 5 otrok od 12.920.- na 13.770.-

USPEHI V OKTOBRU PROTI PRIČAKOVANJU VISOKI

V oktobru smo dosegli do sedaj največje uspehe in se precej približali letnemu planu. Če bi delali v novem obratu sidrne verige in v vijakarni matične vijake s popolno zmogljivostjo, bi naredili 90 do 100 ton mesečno več in s tem presegli plan 5 do 6 %. LE verigarna je izpolnila plan in pri tem tudi dosegla visoko realizacijo. Zato bo tudi imela osebne prejemke nad osnovo. Za vse obrate, razen za OTV, kjer bodo novembra še isti pogoji, so lepi izgledi za boljše doseganje plana.

Prvotni plan letnega izvoza 443.000.- \$ smo oktobra že presegli za 15 % in povišali plan na 620.000.- \$, ki ga bomo dosegli predvidoma že okrog 15. decembra. Vijačni obrat je z lesnimi vijaki že izvršil letno obvezo in prav tako tudi kovačnica z locnji. Za te artikule je bilo dovolj naročil.

Za vsakega nadaljnjega otroka pa po din 1.890.- več (prej 1.730.-).

Kakor običajno bomo tudi letos nadomestili Silvestrov dan, ki pade letos na ponedeljek. Delo za ta dan bomo opravili v nedeljo, 2. decembra, in sicer vse tri izmene kakor vsak drug delovni dan.

Tako bo imel kolektiv ob Novem letu 4 proste dni. Na Silvestra bodo delali le tisti, ki bodo morali opraviti inventuro.

J. Ješe

Povprečni mesečni prejemki so bili za celo podjetje v I. tromesečju 22.760.- din, v II. 25.376.- in v III. 29.075.- din. V IV. tromesečju se približujemo povprečju 30.500.- din, kar je vsekakor zadovoljivo in bo verjetno dalo spodbudo za večjo produktivnost.

V zadnjih dneh oktobra so po ekonomskih enotah razpravljali o vključitvi časa za malico v obstoječe norme. To je bilo tudi povsod sprejeto. Bilo je le nekaj individualnih pripomb, in še to verjetno zaradi pomanjkljivega tolmačenja ali nezaupanja. Tudi ti posamezniki bodo v decembru in predvsem v januarju na to drugače gledali in sprejeli to spremembo kot pozitivno. Važno je le, da so člani kolektiva seznanjeni, za kaj pri tej stvari gre, pa ne bo negotovanja.

V.M.

OLEPŠEVANJE DELOVNE OKOLICE

Na razpoloženje ljudi vpliva tudi okolje, v katerem delajo. Zato naj bodo organizacija olepševanja delovne okolice in prostorov, v katerih se delavci zadržujejo med odmorom, med delovnim časom, pa tudi higieniški prostori, garderobe in podobno predmet interesa socialnih služb. Strokovnjaki za izbiro barv lahko tudi v še tako starih prostorih in na strojih dosežejo odlične efekte. Barvanje zidov in številnih cevi, ki so napoljane skozi hale podjetja, pa tudi posameznih delov strojev in različnih naprav z ustreznimi barvami ustvari prijetno razpoloženje. Garderobe in prostori za umivanje ni treba, da so sivi s temnosivimi cmaričami, ker delujejo na ljudi mračno. Barvanje z različnimi barvami, okrasitev s cvetjem, namestitve ogledal, stolov za sedenje pri oblačenju in improviziranih polic za odlaganje raznih manjših predmetov in podobno, vse to pripomore, da se ljudje počutijo bolj vedre in prijetneje, ko pridejo na delo.

Strokovnjaki za produktivnost dela pripisujejo s stališča človeka - proizvajalca vedno večjo pozornost glasbi. Poleg različnih mnenj o vrsti glasbe, obstoji v glavnem soglasnost, da ta ne sme biti preglasna, da naj se izogibamo petja, bučnosti, zelo hitrega ritma in podobno. Neustrezna glasba, namesto, da bi razbijala monotono pomirjevalno vplivala na lju-

di in vsklajevala ritem dela, lahko privede do nervoze, ki se negativno odraža pri razpoloženju in učinku. Če bodo prostori, v katerih se delavci združujejo med odmorom, in okolica izven zgradbe lepo urejeni (slike, cvetje, posuta pota itd.), bo prenehanje dela za odmor in rekreacijo učinkovitejše. Za opravljanje vseh del na olepševanju delovnega okolja in tistih prostorov, ki rabijo kolektivu za odmor, je treba zainteresirati in angažirati čim večje število članov kolektiva, da to napravijo skupno. To bo neobhodno potrebno pri razvijanju socialističnih odnosov v naših gospodarskih organizacijah.

V našem podjetju je glede tega vprašanja že precej storjenega in se še naprej urejuje zlasti zunanja okolica okrog objektov, ki jih obkrožajo lepo urejeni in vzdrževani parki z nasadi. Vendar se na žalost še najdejo ljudje, ki tega ne znajo ceniti in z lomljenjem grmičevja in drevja, ležanjem po travi ter trganjem okrasnega cvetja uničuje nasade.

Tovariši - člani kolektiva, ne dovolite, da bi kdo oviral naša prizadevanja za prijeten odmor med delom, in opozarjajte tiste, ki nimajo smisla za lepo urejeno delovno okolje, katerega videz kaže stopnjo kulturne ravni ljudi.

J. Ješe

IZDELKI IŠČEJO KRILA

Tak je ameriški izrek v gospodarstvu oziroma v njihovi komercialni politiki. Tudi v našem gospodarstvu je nastala velika sprememba v novi gospodarski oziroma ekonomski politiki, tako da v mnogih primerih blago išče kupca in ne kupec blago, kot je bilo to do nedavnega.

Hitra odprema blaga predstavlja, kot nam je znano (predvsem gledano v dolgoročnem smislu), zelo važen pogoj za povečanje prometa, predvsem, če podjetje še ni popolnoma izkoristilo vse možnosti svoje službe. In tudi takrat, ko so možnosti že izkoriščene, velja pregledati, če še obstaja kakšna možnost za hitrejši način odpreme in odpreme z manjšimi stroški, kot je bilo to doslej.

Renome, ki ga uživa posamezno podjetje zaradi hitre odpreme in pridrževanja pogodbenih rokov ter najboljše kvalitete v okviru določenih specifikacij, je glavni faktor, ki vpliva na kupca, da ga obdržimo oziroma pritegnemo tudi za nadaljnja naročila.

Najvažnejša, kot že rečeno, je pravočasna dobava, potem cena, nato pa druge drobne informacije o novih in izpopolnjenih artiklih ter hitro dobavljeni novi vzorci, ki jih zahteva kupec.

Iz težnje za hitrejšim in zanesljivejšim pošiljanjem izhaja želja kupca, da lastne probleme skrči na minimum. Ta tendenca se danes že pojavlja pri tistih vrstah produkcije, kjer velike zaloge predstavljajo pomemben činitelj funkcioniranja podjetja.

Grosisti so danes v naši gospodarski praksi zelo spremenili nekdanjo vlogo in v veliki meri prepustčajo zaloge proizvajalcem ter zahtevajo od njih promptno dobavo. Želji trgovine že danes po vsem svetu ustrezajo. S tem je dosežen namen trgovine, postaviti se na čim manjši rizik, ki se pojavlja v trgovini tako pri grosistu kakor tudi detajlistu. S tem se proizvajalca dodatno obremenjuje, ker mora pravilno oceniti potrebe trga, pravilno planirati in hitreje distribuirati oziroma uvesti boljšo postrežbo.

Vsaka napačna ocena potreb na trgu bi imela neprijetne posledice.

Pri raznih artiklih se istočasno pojavlja na trgu več proizvajalcev z različnimi kapacitetami, ki pa čestokrat niti niso dobro poznane, zato je v takem primeru zelo korist na razdelitev asortimenta med proizvajalci. To omogoča lažje planiranje produkcije in lažjo distribucijo oziroma prodajo.

V bližnji prihodnosti bo tudi naš trg vse bolj težil k temu, da bi dobil blago čim ceneje in po čim krajši poti, z nižjimi transportnimi stroški. Trgovina želi imeti kratkotrajne zaloge, in to predvsem za tiste artikle, za katere je ponudba večja kot pa povpraševanje. Plasma posameznih artiklov na zunanjem trgu lahko ublaži višino ponudb na domačem trgu.

Velika industrijska ali distribu-

cijska podjetja v Franciji, Angliji, Italiji in Ameriki se poslužujejo raznih metod transportiranja, vključujoč tudi avionski promet, "teleks" in druge hitre službe. Pri nas pa še traja nekaj dni ali celo tednov in v nekaterih primerih tudi mesecev, predno se rešijo posamezna vprašanja. Od tega je odvisna tudi realizacija.

Komercialna služba bi delovala zelo pomankljivo, če ne bi poznala artiklov svoje konkurence, in to po asortimentu, kvaliteti in deni. Poleg tega pa mora poznati tudi konkrentove kapacitete. To je pomembna naloga te službe.

Pri distribuciji blaga pa ne smemo pozabiti na transportne stroške, ki zelo vplivajo na ceno, saj lahko bistveno spremeni dokončne stroške od proizvajalca do potrošnika. Na te stroške moramo misliti zlasti, če imata potrošnik ali grosist v svoji neposredni bližini na razpolago blago drugega proizvajalca.

Vse to mora komercialna služba upoštevati, če se hočemo približati delu komerciala na zapadni oziroma ekonomičnejši način.

V. Marinko

SEPTEMBER - MESEC NAJVIŠJE STORILNOSTI

S podatki gibanja storilnosti je bil doslej naš kolektiv le bolj redko seznanjen, kljub temu, da je to eden zelo važnih faktorjev pri delitvi osebnih dohodkov, seveda pod pogojem, če so vsi izdelki, proizvedeni v določenem obračunskem obdobju, tudi prodani. Kaj razumemo pod pojmom "storilnost"? To je odnos med delovno silo in njenim učinkom, ki se izračuna tako, da se količina dosežene proizvodnje v enem mesecu podeli s številom zaposlenih, ki jih ugotovimo na podlagi dejansko opravljenih ur.

Po podatkih našega analitskega oddelka se je gibala storilnost v posameznih proizvodnih ekonomskih enotah in za celo podjetje takole:

EKONOMSKA ENOTA - VIJAKARNA

V tem obratu sicer ne moremo govoriti o povečani storilnosti v primerjavi z

istim obdobjem v lanskem letu, saj ni dosegla storilnost niti en mesec storilnosti v lanskem letu. Največja je bila v mesecu juniju, ko se je z 99,6 % skoraj povzpela na nivo storilnosti v letu 1961. Za to stanje je precej objektivnih razlogov, ker niso stalno zasedene vse kapacitete zaradi pomanjkanja naročil za nekatere vrste izdelkov.

V mesecu septembru je znašala storilnost na 1 zaposlenega 829 kg, kar je za 14,9 % pod stanjem v septembru 1961.

EKONOMSKA ENOTA - VERIGARNA

Kolektiv tega obrata je s prizadevanostjo in ugodnimi pogoji, ki so se ustvarili s povečanimi naročili v mesecu septembru, občutno povečal storilnost, saj se je ta dvignila od 944 kg na osebo v mesecu januarju

kar na 1.740 kg v septembru in znaša v primerjavi z lanskim letom v istem obdobju povišanje kar za 56,8 %; v tem pogledu je ta obrat na prvem mestu.

EKONOMSKA ENOTA - O T V

Tudi ta obrat je v zadnjih dveh mesecih zaradi primernih naročil naredil precejšen skok v proizvodnji, saj se je dvignila storilnost od ca 600 do 800 kg na osebo v preteklih mesecih na 1.408 kg v avgustu in 1.398 kg v septembru in znaša povišanje proti septembru lanskega leta 81,8 %.

EKONOMSKA ENOTA - KOVAČNICA

Tudi v tej ekonomski enoti beležimo napredek v storilnosti, saj se je dvignila od 609 kg v januarju na 747 kg v mesecu septembru, kar predstavlja v primerjavi s storilnostjo v istem mesecu leta 1961 povišanje za 64,5 %.

REVIZIJA JUS-STANDARDOV ZA VIJAČNO BLAGO

V času od 24. do 26. septembra 1962 je bilo v našem podjetju zasedanje zvezne komisije za standardizacijo vijačnega blaga. Cilj tega zasedanja je bil, postaviti smernice za predvideno revizijo do sedaj izdanih standardov za vijačno blago in jih vskladiti z ISO standardi (mednarodna organizacija za standardizacijo). Tega zasedanja so se udeležili poleg predstavnika Jugoslovanskega zavoda za standardizacijo (JZS) iz Beograda še zastopniki sledečih podjetij:

Skupni rezultat storilnosti za celo podjetje pa znaša v septembru 762 kg na osebo, kar predstavlja najvišjo postavko v letošnjem letu; v primerjavi z istim obračunskim mesecem v letu 1961 pa zvišanje storilnosti za 25,3 %.

Ker smo istočasno povečali tudi prodajo izdelkov, tako da so bili vsi proizvedeni izdelki, morda še celo kaj iz zaloga, tudi prodani, so se procentualno dvignili tudi osebni dohodki kolektiva. Zato naj nam bo tudi za bodoče edino napotilo, da samo z višjo storilnostjo lahko dosežemo tudi višje osebne dohodke, ki po predpisih lahko rastejo samo vzporedno z dvigom produktivnosti in jih samo v tem primeru lahko opravičimo pred našo družbeno kontrolo.

Ne pozabite torej na načelo zakonitosti pri naši notranji delitvi sredstev.

Dvig storilnosti - dvig osebnih dohodkov !

J. Ješe

Industija motora i traktora, Beograd,
Fabrika vagona, Kraljevo,
Institut za brodogradnjo, Zagreb,
Igman, Konjic,
Mehanotehnika, Izola,
Petar Drapšin, Novi Sad,
Rade Končar, Zagreb,
TAM, Maribor
Tovarna verig, Lesce,
Plamen, Kropa,
Tovarna vijakov, Ljubljana,
Tvornica vijaka, Knin,
Skupnost jugoslovanskih železnica,
Beograd,

Zavod za avtomatizacijo, Ljubljana, zastopnik jugoslovanskega vojnega letalstva.

Ker je bil dnevni red zelo obširen in bi obdelava celotne snovi preseгла okvir tega članka, navajam tu samo nekaj bistvenih sklepov tega zasedanja.

Načelno je bil sprejet sklep, da je treba tehnične predpise za izdelavo in odpremo vijačnega blaga (JUS M. Bl.021), ki so bili do sedaj enotni za vse izdelke, razdeliti takole:

1. predpisi za vijake trgovske kvalitete,
2. predpisi za vijake boljše kvalitete (za konstrukcijske namene),
3. predpisi za vijake za pločevino,
4. predpisi za lesne vijake.

Osnutek predpisov za vijake za pločevino bosta izdelali skupno tovarna

"Plamen" Kropa in Tovarna vijakov Ljubljana. Osnutek predpisov za lesne vijake bodo izdelali Mehano-tehnika Izola, Tovarna verig Lesce in Tovarna vijakov Ljubljana, in to do 30/11-1962. Ostala dva osnutka predpisov pod tč. 3. in 4. bo izdelal JZS z upoštevanjem sledečih zaključkov.

Material za vijake trgovske kvalitete nima predpisanih mehanskih lastnosti, zato se kvaliteta materiala teh izdelkov pri prevzemu ne kontrolira.

Za vijake boljše kvalitete se predvideva izdelava iz jekla s predpisanimi mehanskimi lastnostmi ali iz medenine. Za te vijake se predlaga 6 kvalitet in sicer z oznakami in lastnostmi materiala, kot so navedene v spodnji tabeli:

Oznaka kvalitete	meja plastičnosti min. Kp/mm ²	natezna trdnost min. Kp/mm ²	Raztezek 5 5 %
37	-	37	-
50	40	50	10
60	48	60	8
80	64	80	12
100	90	100	8
120	108	120	8

Narejeni vijaki morajo imeti te najnižje predpisane mehanske lastnosti, vendar pa naročnik lahko predpiše tudi zgornjo mejo posameznih mehanskih vrednosti. Izbira primerne osnovnega materiala za dosego teh vrednosti pa se popolnoma prepušča proizvajalcu.

Spremeni se vrstni red označevanja kvalitete površinske izdelave, in si-

cer fina izdelava 1, srednja 2 in groba 3. Za vijake trgovske kvalitete pride v poštev samo groba in srednja izdelava, medtem ko za vijake boljše kvalitete srednja in fina izdelava.

Glode vijakov z Whithworth navojem je bil sprejet sklep, naj se njihova uporaba skrči na najmanjši

obseg, z namenom, da se postopoma popolnoma ukine. S tem v zvezi je potrebna za proizvodnjo teh vijakov posebna odobritev, ki jo mora pri-skrbeti naročnik sam. Komisija nadalje sodi, naj bi za proizvodnjo vi-jačne robe z Whithworthovim ali dru-gim navojem, namenjeno za izvoz, ne bilo potrebno posebno dovoljenje. Prav tako naj bi dimenzija ali obli-ka teh vijakov lahko odstopala od posameznih standardov. V zvezi s tem je bil sprejet tudi sklep, da se v bodoče ne bodo izdajali več standar-di za vijake z Whithworth navojem, ker si je treba prizadevati, da se njih uporaba ukine.

Komisija je obravnavala tudi posa-mozne elemente vijakov oziroma nji-hovo standardiziranje. V zvezi s tem je bilo sklenjeno, naj vsak posamez-ni standard obravnava popolnoma do-ločeno vrsto vijaka, brez kakršnih koli dodatnih oznak, da bi bil tisti vijak s tem nedvomno in točno defi-niran. Zato se bo kot posebna vrsta vijaka smatralo sicer vijake iste oblike, ki pa imajo:

- a) navoj na celi oziroma na odrejeni dolžini stebila,
- b) grobi ali fini navoj,
- c) ki so izdelani v kvaliteti 1, 2 ali 3,
- d) pri katerih je premer stebila enak oziroma manjši od zunanjega pre-mera navoja.

Ne smatrajo pa se kot posebna vrsta vijaka:

- a) vijaki, izdelani iz različnih materi-alov enake kvalitetne stopnje,
- b) vijaki, ki so po naročilu izdelani z gotovimi dodatki, katerih stan-

dard za tisti vijak ne vsebuje, kot.n.pr. luknja za razcepko, utor v glavi itd.

Standard JUS.M.BO.005 in 006, ki obravnava iztek navoja in širino utora, ostane nespremenjen.

Za konice vijakov je bil sprejet tale predlog: pri vijakih trgovske kvalitete do nazivnega premera M 12 naj bo konica ravna, vsi ostali vi-jaki pa naj imajo normalno konično konico razen tistih, za katere že standard sam predpisuje drugo obli-ko konice.

Za tolerance navojen se predlagajo sledeča tolerančna polja:

za vijake 1. kvalitetne stopnje
S H 8 / S h 8,
za vijake 2. kvalitetne stopnje
S H 10 / S e 10,
za vijake 3. kvalitetne stopnje
S H 11 / S d 11.

Če so potrebna kaka druga tolerančna polja, mora to biti navedeno v na-ročilu.

Višina glode šestoglatega vijaka in višina normalne šestoglate matice se vskladi s predlogom ISO in bo nekaj nižja od dosedanjih po JUS-u. Istočasno se za te vijake zmanjša tudi zev ključa, kar je vsekakor ugodno zaradi manjšega gnetilnega razmerja.

Dolžina navoja (l_1) naj bi se dolo-čala po temle obrazcu:

za vijake do dolžine 150 m/m
 $l_1 = 2 d + 6 m/m,$

za vijake dolžine nad 150 m/m,
 $l_1 = 2d + 12 \text{ m/m}$,
kar je tudi v skladu s predlogom ISO.

Matice z levim navojem morajo imeti na bočni ploskvi poseben utor za lažje razpoznavanje.

Nadalje je komisija obravnavala vse posamezne standarde od JUS M.Bl.050 do JUS M.Bl.710. Pri vseh teh standardih bodo vnesene večje ali manjše spremembe glede na zaključke, ki so bili načelno sprejeti.

Glede označevanja na etiketah velja tole:

na etiketah za trgovsko robo morajo biti naslednje oznake:

- vrsta, tip in dimenzija po odgovarjajočem JUS-u oziroma še oznaka MS, če je osnovni material medenina,
- število komadov,
- oznaka proizvajalca.

Pri vijakih boljše kvalitete mora poleg prejšnjih oznak biti navedena še kvaliteta materiala. Če so vijaki

izdelani v nekem drugem tolerančnem območju, različnem od tistega, ki je predviden v standardu, mora biti na etiketi navedeno tudi tolerančno območje.

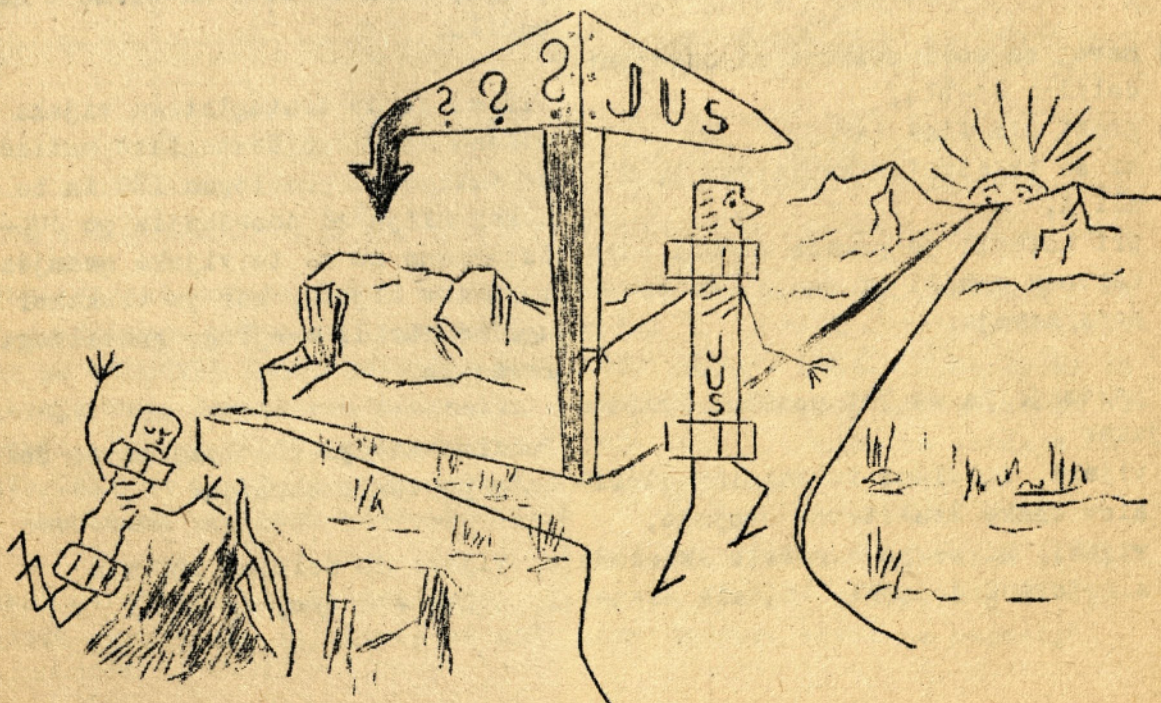
Poleg tega morajo biti etikete za jeklene vijake v kvaliteti 60 do 120 označene z barvasto črto od levega spodnjega do desnega gornjega vogala v širini $1/5$ osnovnice etikete. Barva tega pasu mora biti:

za kvaliteto 50 in 60	- zelena
za kvaliteto 80	- rdeča
za kvaliteto 100	- modra
za kvaliteto 120	- rumena

Te oznake pa se ne smejo uporabljati na etiketah za trgovsko robo.

Osnutek tako predelanih standardov bo izšel predvidoma januarja ali februarja 1963 in bo dan v javno diskusijo.

Ing. V. Rozman

DOBILI BOMO NOVU USTAVO

Družbeno ekonomska ureditev:

Dva temelja naše družbeno-ekonomske ureditve sta svobodno združeno delo z družbenimi proizvajalnimi sredstvi in samoupravljanje delovnih ljudi. Delo je edino merilo za položaj človeka, delovni človek pa ima pravico, sodelovati v upravljanju neposredno in po svojih delegatih. Ljudje delajo v delovnih organizacijah. To so podjetja, zadruga in podobne skupnosti (bolnice, šole, razni drugi zavodi in podobno). Edina proizvajalna sredstva, ki so lahko last pesameznika, so tista, ki jih rabita kmet in obrtnik pri svojem delu. Državljeni imajo v svoji lasti predmete osebne potrošnje in rabe (sem spadajo tudi stanovanja in stanovanjske hiše, ki so namenjene osebnim potrebam občana in njegove družine).

Svobščine, pravice in dolžnosti

Posobno poglavje je posvečeno svobščinam, pravicam in dolžnostim človeka in občana. Vsak ima pravico do dela, do družbenega samoupravljanja, do počitka, do rabe materinega jezika, do šolanja, do zdravstvenega varstva, do pritožbe in še druge pravice. Vsi občani so enaki pred zakonom, pa tudi v pravicah in dolžnostih ne glede na razlike v narodnosti, rasi in veroizpovedi, spolu, jeziku, izobrazbi ali družbenem položaju. Izpovedovanje vere je svobodno in pomeni zasebno stvar občanov, zloraba vere in verske delavnosti v politične namene pa je protiustavna.

Nihče ne sme proti drugemu uporabiti sile ali mu odvzeti prostosti, če ni

pooblaščen z zakonom. Prati volji lastnika ne sme nihče stopiti v njegovo stanovanje, uslužbenci državnih organov pa smejo stanovanje preiskati samo tedaj, če imajo za to poseben nalog in odločbo. Ne-prekršljiva je tudi tajnost pisem.

Državljeni pa imajo tudi dolžnosti. Obvezno je osnovno izobraževanje, ki traja osem let in se financira iz družbenih sredstev. Državljan je dolžan (ima pravico), da brani državo, da pomaga drugemu v nevarnosti itd. Mora se tudi držati ustave in zakonov.

Sodišča in javno tožilstvo

Sodišča so neodvisni državni organi. Ugotavljajo krivdo in določajo kazni za kazniva dejanja ter odločajo o sporih med državljani, organi in organizacijami. Sodnike volijo predstavniška telesa (skupščine), predvidana pa je tudi možnost, da bi jih volili neposredno občani. Pri sojenju sodelujejo izšolani sodniki, pravniki in sodniki porotniki. Navadno sodijo v senatih, to je v skupinah treh ali več sodnikov.

Najvažnejša za izvrševanje sodne funkcije v celoti so tako imenovana redna sodišča. To so: občinska sodišča (sedanja okrajna sodišča), okrajna sodišča (sedanja okrožna sodišča), republiška vrhovna sodišča in vrhovno sodišče Jugoslavije.

Poznamo pa še druge vrste sodišč, n.pr. gospodarska sodišča, ki sodijo v gospodarskih sporih, in vojaška sodišča, ki sodijo vojaškim osebam.

Na novo bo ustanovljeno ustavno sodišče Jugoslavije, ki bo presoјalo ustavnost in zakonitost pravnih aktov, ki so splošno obvezni.

Javno tožilstvo je poseben organ, ki začenja postopek proti ljudem, ki so zagrešili kaznivo dejanje in skrbi za uresničevanje zakonitosti.

Organizacija federacije

Federacija pomeni zvezo, torej v našem primeru zveze šestih republik. Predosnutek ustave določa Jugoslavijo kot zvezno državo prostovoljno združenih in enakopravnih narodov in kot socialistično demokratično skupnost, ki temelji na samoupravljanju in oblasti delovnega ljudstva.

Federacije je naša največja oziroma najširša družbeno-politična skupnost. Vse večje skupnosti ne morejo delovati drugače kot preko organov. Federacija ima več vrst organov: predstavniške, izvršilne, upravne in sodne (glej shemo).

Najvažnejši organ federacije bo zvezna skupščina. To bo predstavniški organ, ker jo bodo sestavljali predstavniki (delegati) ljudstva. Voljene predstavnike imenujemo tudi poslance.

Skupščina opravlja številne javne zadeve, od katerih naj omenimo zlasti izdajanje zakonov, deklaracij, resolucij in priporočil, nadzor nad delom drugih zveznih organov, odločanje vojni in miru, potrjevanje (ratifikacijo) mednarodnih pogodb in volitve najvažnejših državnih funkcionarjev.

Zvezna skupščina bo sestavljala 5 zborov po 120 poslancev (sedaj imamo 2 zbora: zvezni zbor in zbor proizvajalcev). V okviru zveznega zbora bo tudi v naprej poseben zbor narodov, sestavljen iz delegatov republik in avtonomnih enot. Ostali 4 zbori bodo: gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor, socialno-zdravstveni zbor in politično-upravni zbor.

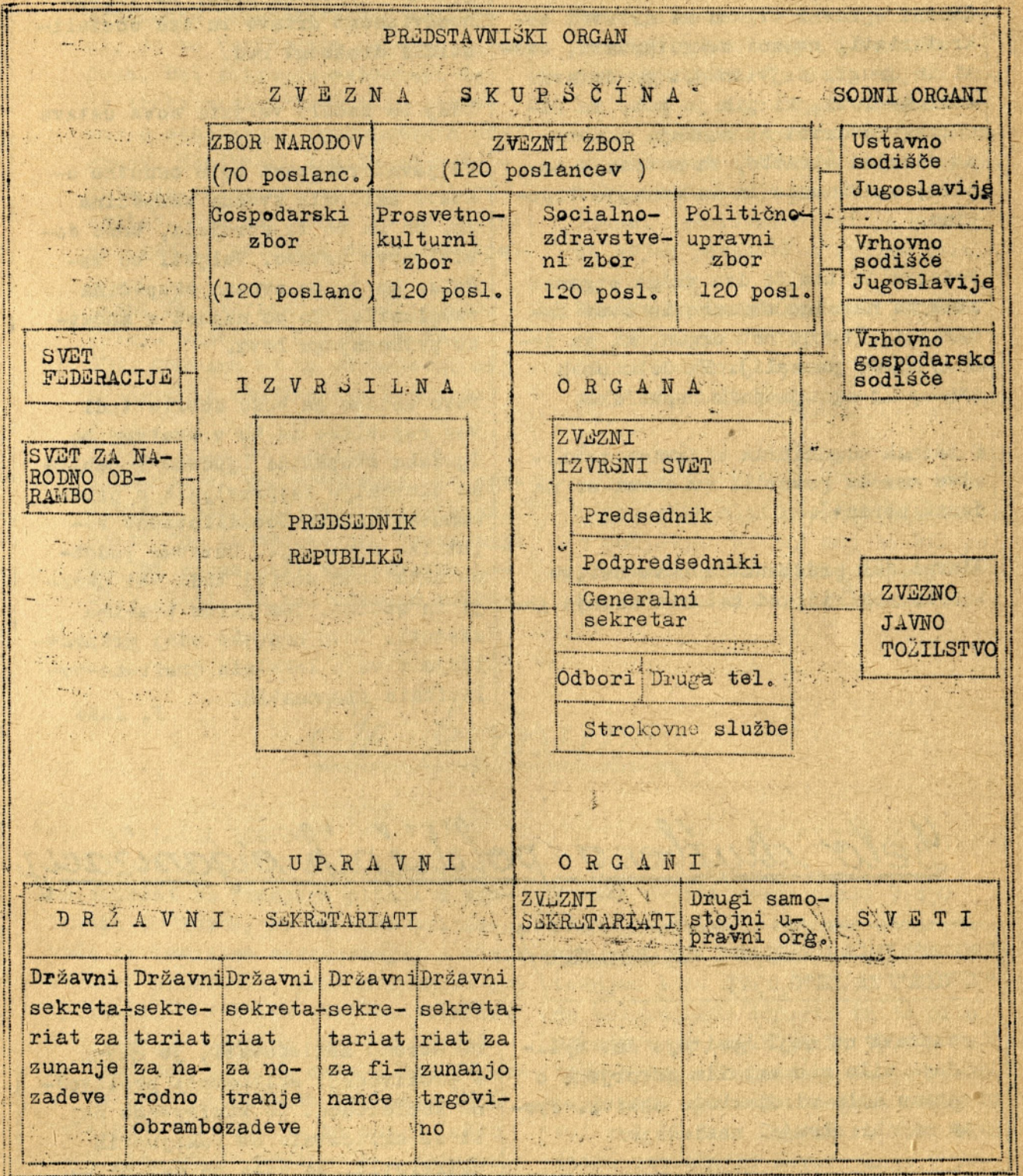
Skupščina bo delovala tako, da bo zvezni zbor največkrat sodeloval s po enim od ostalih štirih zborov, v nekaterih primerih pa bo nastopil samostojno. Včasih se bodo sešli tudi vsi zbori na skupni seji, da bodo izvolili predsednika republike in podpredsednika zvezne skupščine in še v nekaterih primerih.

Zvezna skupščina bo imela stalne odbore, stalne in občasne komisije ter druga iz poslancev sestavljena telesa.

Organ federacije je tudi predsednik republike. Predsednik je vrhovni poveljnik oboroženih sil, predstavlja državo doma in v tujini, razglašá zakone, postavlja veleposlanike, daje pomilostitve, podeljuje odlikovanja in opravlja še druge dolžnosti.

Izvršilni organ zvezne skupščine je zvezni izvršni svet; člani tega organa so po položaju najvišji državni funkcionarji, ostale pa predlaga skupščina v izvolitev izvršnega sveta. Mandat (naročilo, pooblastilo) za sestavo sveta, ki oprav-

HEMA ORGANOV FEDERACIJE PO PREDOSNUTU U USTAVE FSRJ

lja posle vlade, podeli predsednik republike.

Zvezni upravni organi so državni sekretariati, zvezni sekretariati, sveti in drugi. Najvažnejši so državni sekretariati, ki jih je pet, in sicer: sekretariat za zunanje zadeve, za narodno obrambo, za notranje zadeve, za finance in za zunanjo trgovino.

Federacija ima še dva važna organa: svet za narodno obrambo in svet federacije (to je nov organ, ki ga doslej nismo poznali). Na čelu obeh organov je predsednik republike.

O sodnih organih in o javnem tožilstvu smo že govorili (v shemi se na desni strani).

Glavni del predosnutka nove ustave ima 15 poglavlj, od katerih zadnje go-

vori o narodni obrambi in o Jugoslovanski ljudski armadi. JLA je glavna oborožena sila, ki varuje neodvisnost države in naš socialistični družbeni red.

Kdaj bo začela veljati nova ustava

Po javni razpravi bo o osnutku ustave sklepala zvezna skupščina in, ko ga bo ta sprejela, bomo dobili novo ustavo. Veljati bo začela, ko jo bo zvezna skupščina razglasila. To bo najbrž v začetku prihodnjega leta.

Novo ustavo pa bodo dobile tudi vse republike in že v kratkem bo ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije razpravljala o predosnutku ustave Socialistične republike Slovenije. Ustavam podobne akte bodo dobili tudi vsi okraji in občine. Tem aktom pravimo statuti. Novo osnutke zdaj pripravljajo v vseh lokalnih družbeno-političnih skupnostih.

J. Ješe

Delo družbeno-političnih organizacij

PROGRAM DELA MLADINSKE ORGANIZACIJE "VERIGA" ZA LETO 1963

V razpravi na seji komiteja dne 6/11-1962 je bilo med ostalim govorjeno o programu dela mladinskega aktiva. Program naj bi obsegal naslednje:

- 1) Spričo naglega razvoja gospodarstva v splošnem in pa tistih sprememb tržišča, katerih niti sproti

ne moremo zasledovati, je nujno v proizvodnji sklicevati proizvodne konference. Te konference naj bi se sklicevale ob zaključkih četrletij. Na njih pa naj bi se razpravljalo o naslednjem:

- a) gospodarsko stanje podjetja,

- b) tržišče,
- c) proizvodni problemi.

Sklicatelj te konference mora predhodno pripraviti ves material, da bo konferenca uspešno izvedena. Pri zbiranju materiala se je treba posluževati tudi podatkov o zasedanjih samoupravnih organov. Mladinski komite se zadolžuje za redno sklicevanje teh posvetov. Vsi odgovorni pa so dolžni pripraviti potrebno dokumentacijo.

- 2) Člani LM "Veriga" se bodo udeleževali zasedanj CDS in pa sej ODS. Obvezno se bo udeleževal sej predsednik mladinskega komiteja.
- 3) V teku leta bo mladinski komite organiziral več predavanj. Ta predavanja bodo poljudno znanstvena, politična in strokovna. Predavanja naj bi spremljali tudi kratki poučni filmi. Ta naj bodo po možno-

sti pripravljena tako, da bodo privlačna in zanimiva.

- 4) V kratkem času se mora komite LM "Veriga" sestati in določiti za vsakega posameznega odbornika področje dela. To delo naj bi bilo takole: n.pr. športni referent, kulturni referent, politični referent itd. Seveda pa morajo biti te funkcije pravilno razdeljene. Zadolženi člani pa morajo na sejah poročati o svojem delu.
- 5) Komite bo v nadalje tudi skrbel za razvedrilo svojih članov. To je za kulturo, šport, razne izlete v sosednja podjetja in podobno.
- 6) Do prihodnje konference naj bi bil pripravljen natančen seznam vseh zaposlenih mladincev in mladink v podjetju. Urejen naj bi bil po posameznih EE. Odslej naprej se bo tudi vodila knjiga članstva.

ZE KOMUNE

KDO BO PLAČAL IZGUBO ?

Že večkrat so časopisi pisali o problemih deficita, ki nastane pri Zavedu za socialno zavarovanje, o zdravstvenih problemih, prekomernem in neupravičenem visokem staležu bolnikov itd. Ker je problem še vedno pereč in pomemben tudi za naše podjetje, navajam nekaj bistvenih in konkretnih podatkov, iz katerih bo takoj lahko razbrati, da je problem res težaven.

V naši občini imamo okoli 9.450 redno zaposlenih oziroma zavarovanih oseb. Od teh jih je bilo v letošnjem letu do 31/8-1962 8.113 na bolezenskem dopustu in je bilo zaradi tega izgubljenih 99.479 delovnih dni. To pomeni, da je vsako posamezno obolenje trajalo nekaj več kot 12 dni. Kakšni so bili izdatki socialnega zavarovanja v prvih 8 mesecih tega leta, kažejo naslednji podatki:

Za ambulantno zdravljenje je bilo porazdeljeno skoraj 53 milijonov dinarjev, za zdravljenje zob okoli 20 milijonov, za zdravljenje v bolnišnicah 108 milijonov, za zdravila preko 40 milijonov itd. Vse to kakor tudi ostali izdatki, kot so npr. denarna nadomestila v času bolezni, nadomestila v času nosečnosti in poroda, razlika v plači doječim materam, pomoč za opremo otrok, pomoč v primeru smrti, ortopedski pripomočki, petni stroški, naravna zdravilišča, pavšali in razni drugi izdatki, znašajo skupaj 372 milijonov dinarjev ali 41.390.- din na enega aktivnega zavarovanca ter 18.890.- din na upravičenca - družinskega člana. Vsi dohodki socialnega zavarovanja, všteti tudi vse dopolnilne prispevke, so znašali v 8 mesecih nekaj manj kot 317 milijonov. To pomeni, da je izguba oziroma deficit v 8 mesecih letos okoli 55 milijonov dinarjev. Če se stanje do konca leta ne popravi, bi ob koncu leta znašala celotna izguba okoli 75 milijonov dinarjev. Postavlja se vprašanje, kdo bo kril to izgubo, če vemo, da iz občinskega proračuna to sploh ne bo mogoče. Ostane samo ena možnost, in sicer, da se vsem podjetjem predpiše poseben dodatni prispevek. V tem primeru bi bilo naše podjetje oziroma kolektiv kot najmočnejši v občini občutno prizadet pri svojih osebnih prejemkih in skladih. Znano je, da bomo od 1/1-1963 morali po novih predpisih plačati stroške bolezenskih dopustov do 30 dni sami (doslej smo plačali do 7 dni) in že sedaj smo lahko zaskrbljeni, kako bomo to plačevali.

In še nekaj podatkov o bolezenskih dopustih v prvih osmih mesecih v posameznih podjetjih:

Pri nas v Verigi je bil povprečen stalež bolnikov 5,13 %, v Plamenu Kropa 7,64 %, v GG Bled, 6,88 %, v Suknu Zapuže 6,35 %, pri Gorenjcu Radovljica 7,04 %, v Elanu Begunje 7,10 %, v Almiri Radovljica 6,62 %, v Čipkah Bled 5,68 %, pri LIP-u Bled 7,39 %, pri Gradbenem podjetju Bled 4,66 %, pri TIU Lesce 5,33 %, v Kemični tovarni Podnart 3,76 %, pri Jelki Radovljica 11,87 %, pri ObLO Radovljica 5,74 %, itd. Izven naše občine pa je bil stalež bolnikov v Železarni Jesenice 7,17 %, v Savi Kranj 5,94 %, v Iskri Kranj 5,59 %, pri OLO Kranj 12,36 %, v Loški tovarni hladilnikov 5,09 %, v Niku Železniki 4,11 %, v Jelovici Škofja Loka 5,98 %, v Peku Tržič 4,84 % itd. Iz teh podatkov je razvidno, da je stalež bolnikov v naši tovarni skoraj najbolj ugoden in to med vsemi podjetji v občini in celo v okraju razen večjih podjetij v Tržiču. Razumljivo je, da so vsa tista podjetja, kjer je stalež bolnikov večji, pred večjimi problemi, kot smo mi. Pravilno bi bilo namreč predpisovati dodatni prispevek zaradi izkazane izgube socialnega zavarovanja ne vsem podjetjem enako, ampak po višini staleža bolnikov oziroma izkoriščanja zdravstvenih uslug, to je tistim, ki imajo večji stalež, večji odstotek, tistim, ki imajo nižjega, pa nižji odstotek.

Spričo takega stanja bi se morali vsi člani kolektiva zavedati, da prekomerno in morda večkrat nepotrebno zamujanje dela povzroča velike stroške socialnemu zavarovanju, od Novega leta naprej pa podjetju. Zaradi tega bi morali po vseh EE vse namišljene bolezni in

bolezenske dopuste strogo preprečevati in onemogočati, ker je to v interesu vseh članov kolektiva, ki bodo

prekomerne izdatke socialnega zavarovanja občutili na svojih lastnih prejemkih.

N.Bulut

KULTURNI DOM LESCE V GRADNJI

V mesecu septembru so delavci gradbenega podjetja "Gorenjc" iz Radovljic pričeli z gradnjo Kulturnega doma. S tem se je uresničila dolgotrajna želja Leščanov. Odbor za gradnjo Kulturnega doma, ki ga je izvolila SZDE, je s tem izvršil prvi in pionirski del svoje naloge. Ta odbor pa še čakajo velike naloge, da bo častno izpolnil zadano nalogo v popolno zadovoljstvo delovnih ljudi iz Lesca in okolice.

Kakor že rečeno, je odbor izvršil pionirsko delo s tem, da je pripravil vso dokumentacijo do dokončnega akta - gradbenega dovoljenja. Ta naloga ni bila lahka - slehernemu je znano, da so se okrog te gradnje oziroma uresničitve te želje vršile razne diskusije, zavlačevanja in podobno. Zmagal je duh naprednih sil, to je tistih, ki želijo delovnemu ljudstvu dati tisto, česar danes nima in kar danes pogrša, to je kulturno in fizkulturno življenje. Vsakemu še tako razvajenemu in razgledanemu delovnemu človeku se večkrat porodi želja po družabnem življenju v krogu svojega kolektiva, pa čeprav se vsakodnevno srečuje z njim na delovnem mestu. Se bolj pa bodo potrebni prostori v novem domu delavcu, ki do sedaj ni imel možnosti, da bi si privoščil košček tega kulturnega oziroma fizkulturnega življenja. Sedaj pa se ta želja ureničuje in bo dana možnost slehernemu, da se v tem duhu krepí in tako postaja enakovredni član današnje družbe. Ker se industri-

ja in druge panoge vedno bolj razvijajo, je tudi vedno večja potreba po vsesplošni izobrazbi delovnega človeka - to pa bo dobil ravno v teh prostorih, ki so sedaj v gradnji.

Glede na to, da ni možno financirati celotnega objekta na enkrat, se bo kulturni center gradil v treh etapah. V prvi etapi so zajeti klubski prostori, v drugi etapi dvorana in v tretji etapi telovadnica.

Projektant je na željo odbora projektiral tako, da je možno nadaljevati z gradnjo po etapah. Prva etapa bo dograjena v letu 1963. V kolikor pa bodo na razpolago večja sredstva, bodo lahko ob koncu leta 1963 že videli streho nad dvorano in grobo obdelan trg, ki ga tvori skupina šestkotnikov - klubskih prostorov in dvorane. Iz projekta je razvidno, da je omenjeni trg odprt na igrišče, to je proti jugozahodu - Bledu na triglavsko pogorje.

Trg bo postavljen v terasah z vmesnimi stopnicami, kar je že možno ugotoviti na gradbišču.

Dostop h Kulturnemu domu bo možen s spodnje strani igrišča (glavni dohod) in z gornje severne strani. Ob skupini objektov, to je na južni in severni strani, je predviden

tudi parkirni prostor za vozila.

Na skrajnem zapadnem delu je predvidena telovadnica, ki je povezana z dvorano, kjer so nameščeni sanitarni prostori. Leščanom in vsem ostalim, ki se zanimajo za gradnjo kulturnega centra, bi rad na kratko razložil oziroma opisal projekt, po katerem se gradi. Klubski prostori so razporejeni v petih šesterokotnikih, ki se vzpenjajo po pobočju nad igriščem. Nivo tal navedenih šesterokotnikov je različen. Prostori so med seboj povezani s stopnicami. Klubski prostori obsegajo: knjižnico, predavalnico, sejno sobo, tri pisarne, dve glasbeni sobi, klubski prostor, sanitarije s hodniki in potrebnimi predprostori. V nadaljnjih šesterokotnikih pa je restavracija in stanovanje hišnika. Za povezavo med navedenimi prostori in dvorano sta predvidena dva šesterokotnika, v katerem so foyer - predprostor dvorane, glavni vhod, garderobe, blagajna in sanitarije. Dvorana ima za osnovo tudi šesterokotnik, vendar nepravilne oblike, kar daje dvorani poseben videz. Dvorana sega že v pobočje, toda ta del je podkleten. V njem so nameščeni sanitarni prostori za telovadnico in igralce, košlarna centralne kurjave, shramba za rekvizite in kulise, garderobe za igralce, soba za soliste in ostali pomožni prostori.

Telovadnica je locirana v nivoju najnižjega šesterokotnika klubskih prostorov. K telovadnici so priključeni

vsi pomožni prostori, katere potrjuje telesnovzgojna panoga.

Iz gornjega opisa je razvidno, da je projektant poskrbel za zelo razgiban tloris, kar daje poseben podarek in videz takemu objektu.

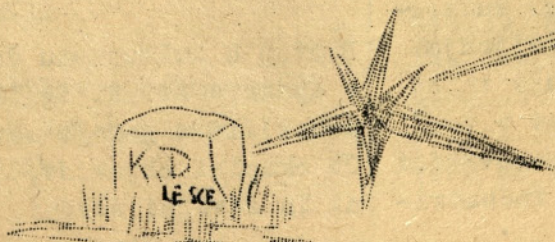
Zainteresirani vaščani si bodo lažje ustvarili sliko bodočega kulturnega centra, ko bodo videli maketo, ki bo v kratkem razstavljena, verjetno v izložbi trgovskega podjetja "Murka" v Lescah.

Kakor je že uvodoma rečeno, se je uresničila dolgoletna želja Leščanov, ki se je še bolj izrazila na svečanem delu začetka gradnje, to je 15/9-1962, ko je bil položen temeljni kamen. V ta temeljni kamen je bila vzdana zgodovinska listina o gradnji Kulturnega doma.

Listino je prečital najstarejši član odbora SZDL Lesce tov. Janez Strgovšek. Uradni govor pa je imel direktor tovarne verig tov. Valentin Marinko, ki je tudi vzdal zgodovinsko listino. Tej svečanosti so prisostvovali vaščani, šolska mladina in godba na pihala "Svoboda" iz Lesce.

S tem je podan kratek pregled o začetku in poteku gradnje kulturnega centra v Lescah.

V.Arko

Naši na tujem.

NEKAJ VTISOV S POTOVANJA PO ŠVICI IN ITALIJI

Center za izobraževanje kadrov v Kranju je skupaj z društvom varnostnih inženirjev in tehnikov preko turističnega in avtobusnega podjetja KOMPAS Ljubljana organiziral strokovno ekskurzijo in ogled nekaterih tovarn in inštitutov za varnost pri delu v Švici in Italiji. Namen ekskurzije, ki je bila v oktobru, je bil ta, da se naši varnostni tehniki in inšpektorji za delo seznanijo z načinom dela in organizacijo službe higiensko-tehnične varnosti pri delu v teh deželah. Ekskurzija je trajala 6 dni. Udeležilo se je 24 varnostnih tehnikov in inšpektorjev dela iz cele Slovenije.

V tem sestavku bom skušal vsaj približno opisati svoja zapažanja in se bom pri tem omejeval v glavnem na zaščito pri delu - tehnično in osebno. V tej številki bom opisal vtise iz Švice, v prihodnji pa iz Italije. Takoj moram opozoriti, da je Švica, ki ni poznala vojnih strahot in pustošenj, v glavnem turistična dežela, ima pa tudi močno razvito in dobro urejeno industrijo in kmetijstvo. Upoštevajoč to dejstvo, so moji vtisi samo pohvalni in pozitivni. V Švici smo torej obiskali inštitut za varnost s sedežem v Luzernu - seveda oni ta inštitut drugače imenujejo. Inštitut se strokovno in organizacijsko bistveno razlikuje od našega inštituta v Ljubljani in je kot nekako združenje pod državno kontrolo. Za podjetje raznih

strok opravlja usluge proti plačilu. Tam izdelujejo analize različnih vplivov, konstruirajo in preizkušajo razne zaščitne naprave za stroje, strokovno proučajo praktičnost uporabe zaščitnih sredstev itd. Za vse to imajo potrebne laboratorije, razne stroje in delavnice ter potrebno število konstruktorjev in drugih strokovnih delavcev. Videli smo n.pr. zaščitne naprave na mizarskem skobelnem stroju, ki sploh izključuje vsako možnost poškodbe, medtem ko učinek dela ni nič manjši. Naprava je konstruirana tako, da prekrija vrteče se nože za skobljanje in se lahko poljubno prilagaja predmetu oziroma deski, ki jo obdejujejo. Pri tem delavec z rokami lahko nemoteno potiska predmet, ki ga obdeluje, in sploh ne more priti v stik z noži. Podobne naprave so tudi pri krožni žagi in drugih mizarskih strojih. Tudi na excenter in drugih stiskalkah smo videli zaščito, ki popolnoma ščiti delavca, da ne pride z roko pod orodje. Izdelana je tako, da se na pritisk sklopke najprej spusti zaščita preko kosa, ki ga obdelujemo, in če ta zaščita pride na določeno mesto, (če nima nobene ovire), se sproži glava stroja. Take naprave bi se z lahkoto montirale tudi na večini naših stiskalk. Seveda se pri vseh vrstah izdelkov ne bi mogle uporabljati, zlasti pri obrezovanju

lemežev ne bi prišle v poštev. Tudi na ostalih obdelovalnih strojih, kot so stružnice, rezkalni, skobelni in drugi stroji imajo zelo dobro rešeno vprašanje zaščite. Zanimivo je, da v tem inštitutu obenem delajo tudi usluge in izdelujejo po naročilu razne stvari za domačo uporabo. Pri mizar-skem skobelnem stroju in krožni žagi imajo izdelane čisto enostavne pripomočke, ki jih uporabljajo, kadar morajo obdelovati drobne predmete. Tukaj ni mogoče do podrobnosti pisati organizacije tega inštituta, lahko pa brez pridržka rečem, da se naš inštitut za varnost pri delu v Ljubljani zdaleč ne more primerjati z njihovim in da bi naši strokovnjaki v inštitutu morali svoje delo organizirati tako, da bi v praksi koristilo delavcem pri delu ter podjetjem.

Obiskali smo tovarno dizel motorjev v Winterturu blizu Züricha. Ta ima okrog 12.000 zaposlenih delavcev in ima svoje filiale v Evropi in Ameriki. Zanimivo je, da tako velika tovarna nima svojega lastnega zdravnika niti ambulante in je stalž bolnikov kljub temu, da je težka industrija, nižji od našega. Imajo oddelek za varnost, v katerem so zaposleni 4 inženirji in ustrezno število uslužbencev v administraciji. Samo delo v tej tovarni je avtomatizirano, promet se opravlja izključno z viličarji, ventlacijske naprave so urejene v vsakem prostoru. Organizacija dela je urejena tako, da pri ogledu nikjer nismo opazili dveh ali več delavcev v skupinah brez dela in problemov z disciplino pri delu sploh ni. V njihovem sistemu se namreč za vsako malenkost in neupoštevanje predpisov odpusča ljudi od dela brez posebnih razprav.

V nekem oddelku smo videli več sto zaposlenih vajencev pri praktičnem delu, to je pri ročni obdelavi, strojni obdelavi. Vsi brez razlike so imeli zaščitna očala na očeh, ravno tako pa mojstri, predelavci in drugi strokovnjaki, ki se v tem oddelku zadržujejo. Tudi mi smo morali pri vходу v ta oddelek, kjer na vratih z velikimi črkami piše "OBVEZNA UPORABA OČAL", natakniti očala, ki so nam jih v ta namen dali. Na prvi pogled v tem oddelku kake posebne nevarnosti za poškodbe ni, razen pri stružnicah in drugih obdelovalnih strojih, kadar obdelujejo krhke kovine. Ta oddelek bi lahko primerjali z našo orodjarne. Ko smo vprašali, zakaj imajo celih 7 ur, kolikor traja tam delovni čas, stalno na očeh očala vsi, ki so v tem oddelku zaposleni, so nam odgovorili, da je pri njih tak red in da v tem oddelku poškodb na očeh sploh ne poznajo. Disciplina je tako stroga, da sploh problemov o uporabljanju očal in drugih zaščitnih sredstev ni. Rokavice pri delu uporabljajo mnogo več kot pri nas in so skoraj na vsakem delovnem mestu rokavice redno v uporabi. Zaščita strojev za obdelavo odlitkov ter raznih večjih stiskalk je urejena s foto celicami, tako da poškodbe niso mogoče. Tudi vrata na raznih prehodih ali vhodih, ki jih uporabljajo za dovoz ali izvoz materiala z viličarji, so urejena po sistemu rolet in na foto celice, tako da se vrata sama zapirajo, kadar so prosta. Ko smo prišli v livarno, so nam dali čelade in smo jih ravno tako kot v mehanični delavnici očala morali dati na glavo. V tem oddelku je namreč ob-

vezno za vse zaposlene, ne glede kaj delajo, zaradi varnosti uporabljati čelade. Temu predpisu se morajo pokoravati prav vsi, ki v ta oddelek pridejo, pa čeprav za kratek čas. Red v delavnicah kakor tudi na dvoriščih in povsod je izredno dober in nikjer ni opaziti odpadkov ali kakšnih drugih predmetov. Prehodne poti za viličarje so označene s posebnimi oznakami in na teh poteh nikdar ne sme biti postavljena nobena druga stvar. Delno je tako iz varnostnih vzrokov in delno zaradi nemotenega delovnega postopka. Videli smo n.pr., da ostružki pri obdelovalnih strojih padajo v posebne posode, ki so nameščene pod nivojem poda na posebnih tirnicah. Ko so polne, jih odvažajo po podzemskih hodnikih na določene mesto. To seveda ni povsod, ampak samo pri velikih strojih. Prostor za odlaganje odpadkov je ravno tako urejen zelo praktično in se odpadki na ta prostor odlagajo v posebne posode, neke vrste kiparje, ki jih potem, ko se odpadki naberejo, odvažajo z viličarji v določen prostor za nadaljnjo predelavo. Kako strogo je uvedena disciplina, lahko prikaže samo tale primer: Ko smo 1/4 ure čakali voznika avtobusa (to je bil naš šofer), so nam rekli, da bi bil takoj odpuščen, če bi to napravil pri njih. Po njihovih predpisih in organizaciji dela se voznik sploh ne sme v nobenem primeru oddaljiti od svojega vozila. Podobno strogost izvajajo tudi na drugih delovnih mestih.

Se nekaj besed o higieni in prehrani. Tovarna Sulcer ima sodobno urejeno menzo, v kateri delavcem servirajo jedila na mize. Pri vходу v menzo je poseben prostor s toplo in mrzlo vodo, skozi katerega obvezno mora vsak

uporabnik menze zaradi umivanja rok. Sploh se ne more zgoditi, da bi delavci z umazanimi rokami prišli k obedu. Že sama navada in stroga disciplina je tako daleč vpeljana, da nihče niti ne poizkuša kršiti teh pravil. V umivalnici so n.pr. obešene tako imenovane krožne brisače, ki jih je dovolj na razpolago in nismo opazili na tem prostoru nobene gneče, čeravno smo bili v tem prostoru pred kosilom. Kot sem že v začetku omenil, ni mogoče opisati vseh podrobnosti o vtisih, ker bi potreboval več prostora.

Razumljivo je, da je življenjska raven prebivalstva v Švici visoka in slabo situiranih ali revnih ljudi skoraj ni. 1/4 svojih osebnih prejemkov delavci lahko uporabijo za luksuzne stvari. Pri tem ne upoštevajo recimo sodobnega stanovanja, z naj-sodobnejšimi pripomočki in drugih potreb, kamor prištevajo tudi avtomobile.

Morda ne bo odveč, če navedem nekaj splošnih vtisov. Videl sem npr. celo pokrajino, kjer sploh ni obdelovalne zemlje in so sami pašniki, kjer se pasejo krdela govedi brez pastirjev, ker imajo povsod napeljana električno žico, s katero ločijo pašnike med seboj zaradi racionalne uporabe. Zaradi tega so mlečni izdelki v Švici zelo poceni in delavec lahko za dohodek od ene ure dela nabavi 10 - 12 litrov mleka. Promet in ceste so zelo dobro urejene in razež v Zürichu ni videti nobenih zastojev ali motenj. Tudi vaške ceste so asfaltirane, ravno tako dvorišča in drugi dohodi. Železniški promet je v celoti elektrificiran in razvit tako, da ima vsako večje naselje ali

vas železniško zvezo. Parnih lokomotiv sploh nisem videl. Švicarsko prebivalstvo je zelo gostoljubno in z veseljem sprejema vse turiste brez razlike, od kod prihajajo. Narod je tudi v nacionalnih ozirih zaveden. V podkrepitev te trditve navajam primer: videli smo plakate, ki pozivajo prebivalstvo na prostovoljno udeležbo na orožnih vajah. Ta udeležba je sicer za moške iz določenih rodov vojske obvezna, ni pa obvezna za ostale, zlasti ne za ženske. Rekli so nam, da se ženske prostovoljno pripravljajo v vojaško službo oziroma za udeležbo na orožnih vajah, ki trajajo navadno 2 meseca. Vsi moški, ki so vojaško obvezni, imajo na domu

vso vojaško opremo, vključno orožje in municijo, ki je njihova last in ni nobene bojazni, da bi se mor da to orožje zlorabljaljo. V Švici delovne sile primanjkuje in zaradi tega so prisiljeni iskati delavce iz drugih dežel. Največ je Italijanov, Spancev, Francozov in drugih narodov, med katerimi je tudi nekaj Jugoslovanov. V tovarni Šulcer n. pr. imajo 3.500 delavcev iz tujih dežel. Brezposelnosti v tej deželi ne poznajo.

V prihodnji številki bom opisal vtise iz Italije.

N. Bulut

ZAHVALA KOLEKTIVU O T V

Zahvaljujem se vam za venec, ki ste ga dali ob smrti moje mame.

Anica Juršinič

KRIŽANKA "DAN REPUBLIKE"

VODORAVNO: 1. udeleženelec NOB, 8. dopoldanska kino predstava, 15. eden, 16. prevara, 17. hud vihar, ki ruši tudi stavbe, 18. ploskovna mera, 19. kratica za splošno gradbeno podjetje, 21. otroško dvokolo, rika, 22. družbeni položaj, 23. turški veleposestnik, 24. nenormalna, zmešana, 26. ope, 27. gora, kjer so se zbirale čarovnice (na Slovenskem), 28. gomila, 29. špansko moško ime, 31. pozdrav pri starih Rimljanih, 33. znak za element iridij, 34. oblika glagola priti, 35. kavarna na Bledu, 37. najmanjši delec snovi, 39. znameniti francoski pisatelj (Honore de ...), 40. pomanjševalnica množine organa voha, 41. najvišja karta, 42. dragocena živalska koža,

strojena z dlakami, 43. enako, pravitako, 46. poznan, 47. daljše časovno razdobje, 48. aluminijaste posode celjske tovarne (tudi tovarna motorjev pri Sarajevu), 52. oče, 53. začetnici sodobnega slov. pesnika, 54. praznik 29. novembra, 57. začetnici pisatelja Visoške kronike, 58. razkužilno sredstvo, 60. svetopisemska oseba, ki se je rešila z ladjo v vesoljnem potopu, 61. kratica Industrijske šole, 62. Tomosov avtomobil (podoben Fordovi Anglia), 63. glavni števnik, 64. vzhodni Slovani, 66. kratica za Vajenski športni klub, 68. žuželke z ostrim pikom, 69. ideal, 70. vstopnica, 71. naglas, 72. originalni, resnični.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
15		16					17					18		
19		20	21				22				23			
24		25		26			27				28			
29			30		31		32		33		34			
35				36		37		38		39				
	40					41		42						
	43					44		45		46				
47	47.a				48		49	50		51		52	52.a	52.b
53		54		55						56			57	
58		59		60			61		62			63		
64		65		66		67		68			69			
70					71						72			

NAVPIČNO: 1. piše pesmice, 2. vrsta ovac in zajcev (lepa bela volna), 3. tukaj, 4. neznanka v matematiki, 5. kopališče na Bledu, 6. ime filmske igralka Ekberg, 7. priroda, 8. pre-mišljuje, 9. umetniški igralec, 10. cestna tla (tudi pritisk), 11. električno nabiti delec atoma, 12. znak za neznanca (latinska okrajšava), 13. gozdni sadež, 14. prebivalec največjega polotoka (je v Aziji), 20. dan, ko se ne dela, svetek, 23. ameriška zvezna država, 25. pozdrav po špansko 28. pridevnik iz samostalnika grlo, 30. na oni strani, 32. črka grške abecede, 34. stražniki, varuhi, 36.

še, 38. središče vrtenja, 39. hiter, nagel, 44. drgne, povzroča trenje, 45. premik, 47. proizvod vijakarne, 47.a) rimljanska Ljubljana, 48. po domače stiskalnica, 49. dolge pripovedne pesnitve, 50. prha, pršna kopel, 51. užitek, 52.a) ruski kozmonavt, 52.b) koralni otoki, 55. na novo napravljen, 56. ima vsak človek poleg priimka, 59. zagrebška tovarna perila, 63. Združene države Amerike (srbohrvatska kratica), 65. pisatelj Cvetja v jeseni, 67. enaki črki, 68. osebni zaimek (3. oseba ednine), 69. kemični znak za iridij.

P O S E T N I C I

LOV NA KAČO EBRU

IVAN TRG

Težko pričakovane 15. in 25.

Soteska na Gorenjskem

OH TA ŠOLA

Se topov...

Vsako drugo soboto, ko ima poba popoldanski siht, se ob njegovem prihodu iz šole razvije takle pogovor:

"Madonca, pa smo spet en teden zaflosali!" Medtem pa obvezno zabriše aktovko pod mizo. "Očepam se bomo jutri zafurali?"

"Fant, najprej lepo pozdravi, odloži aktovko na svoje mesto, povej, kako je bilo v šoli in kaj imaš za domačo nalogo! Sele potem se bomo pogovarjali o nedeljskem izletu."

"Pusti ga no, naj vsaj do sape pride", se vmeša mama. "Veš, Jurček, v Maribor bomo šli in na Pohorje."

"Prima, madonca buh!" se odreže sin.

"Mir! Prva je dolžnost, potem zabava." Kot družinski glavar sem hotel napraviti red. "Pokaži, kaj imaš za nalogo! V ponedeljek imaš šolo dopoldne in je treba napisati nalogo takoj!"

"Ne bodi no siten, oče!" se vmeša 17-letna hčerka. "Po novih pedagoških načelih profesorji ne smejo dajati nalog čez nedeljo."

Jurček se takoj vmeša: "O, pa so jih dali! Pa še koliko, vsak prfoks svojo!"

- "No alstn, saj sem vedel! Jurček, pokaži urnik! Tako: v ponedeljek imaš matematiko, slovenščino, zgodovino, zemljepis in petje. Jasno sami težki predmeti. Kaj imaš iz matematike?"

- "Petnajst nalog iz deljenja s celimi števili."

- "Kaj pa iz slovenščine? Jurč."

- "Ja, veš, očka, veliko je - petdeset popačenk, dvajset tujk in deset izposojenk. Zadovoljnega Kranjca se mamu pa na pamet za nagulit."

"To ni nič!" sem dejal bolj potih, ko poba začne:

"Ja, ja madonca buh, saj to še ni vse, Saj je zemljepisar dal zemljo za narisati, zgodovinar nam je dal Križarske vojske za prepisat, ker jih včeraj nobeden ni znal, no madonca pa še glasbar je dal napisat nalogo".

Jasno, na ta fantov samogovor je vsak član družine dal svojo pripombo:

Tašča: - Ubogi otroci!

Mama: - O Ježeš, Ježeš!

Hčer: - Trape! Pa čez nedeljo!

Dedek: - A, so znoreli?!

Jurč: - Ja, ja znoreli so. O madonca.

"Mir!" sem dejal malo bolj trdo.

"Nalogo je treba narediti. Ali mu nocoj vsi pomagamo, ali pa bomo jutri doma in jih bo sam napravil."

"O, jaz jih že ne bom sam, jih je preveč, pa še ne znam jih, ne," se je branil poba.

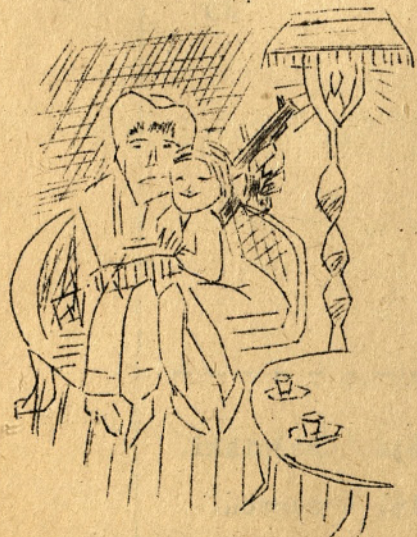
"Jaz grem pa na ples, nimam sedaj prav nobenega časa," je pojasnila hčer.

"Kaj? Na ples? Ne! Doma boš! Vsi bomo mulcu pomagali delati nalogo!"

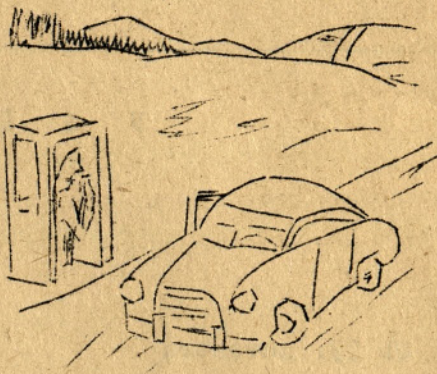
"Jaz že ne!" zahlipa hči, "sem domnjena."

Z vso silo sem udaril po mizi "Krvci pimpek!!" Ta strašni medmet uporabljam le v trenutkih skrajne razdraženosti. Ker sem uvidel, da ima poba le preveč teh "nalog", sem se ponudil, da matematično nalogo napravim jaz. Ostale predmete pa sem razdelil: Dedek - sloveško, tašča bo Križarske vojske prepisovala, mama pa bo note pa pavze itd. - Do polnoči smo vsi garali (razen hčerke, ki je šla plesat) pa še nismo dokončali. Dedek je s piskrom in šporhetom zaključil serijo popačenk, nato pa zasmrčal za mizo, jaz sem kiksnil pri deveti uporabni, mama pri celih pavzah, tašča pa je zakinkala že pri šesti Križarski vojski, zvrnila tintnik in si uničila več doseženi uspeh. Mulc se je seveda že takoj po večerji poslovil in nam zaželel obilo uspeha.

Kajpak smo delo nadaljevali še v nedeljo dopoldne in popoldne do večera in je šel Maribor z vzpenjačo po gobe.

Zmeraj se najde rešitev.

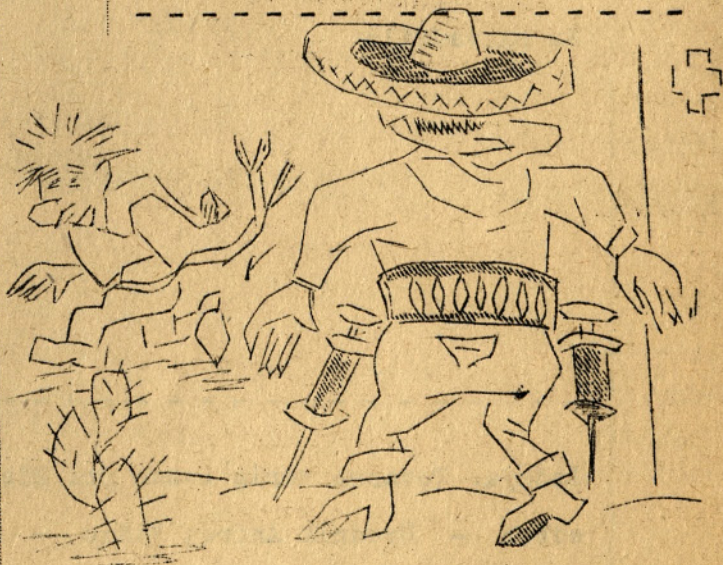
"Halo - dragi, pridi z bencinom, Zmanjkalo mi ga je."

- "Aha - Kje sem?"

"Ne ven!"

Jaka in Miha ne vesta, kaj bi počela. Tedaj se domisli Miha: "Tukaj imam "kovača", če bo "mož" greva kegljat, če bo "cifra" greva plesat, če se postavi pokonci greva spat."

"Če ostane v zraku," ga dopolni Jaka, "bova študirala."

Zdravnik na divjem zapadu.

V S E B I N A

	Stran
Ob 29. novembru	1
Tudi v oktobru visoka proizvodnja	2
Delo samoupravnih organov	4
Uspehi v oktobru proti pričakovanju visoki	5
Olepševanje delovne okolice	6
Izdelki iščejo krila	7
September - mesec najvišje storilnosti	8
Revizija standardov za vijačno blago	9
Dobili bomo novo ustavo	13
Program dela mladine za 1963 leto	16
Kdo bo plačal izgubo	17
Kulturni dom Lesce v gradnji	19
Nekaj vtisov s potovanja po Švici	21
Za razvedrilo	25

Izdaja: Tovarna verig Lesce pri Bledu - Ureja uredniški odbor - Urednik Andrej Vidic - Izhaja 15. v mesecu.
